Rút a Noemi — Být cizincem, být přítelem

Původ materiálu
Martina Zuštinová
Pořadí v lekci
42

Téma

Přátelství a solidarita k cizincům. Cizinec je tvým sousedem, kterého budeš milovat a kterému budeš prokazovat dobrodiní.

Cíle

- Děti si vzpomenou na své zážitky s cestováním, na stěhování, uvědomí si potřebu být v přátelském prostředí, cítit se jako doma. To by je mělo motivovat k tomu, aby byly samy přátelské k cizincům.
- Větší děti si mohou uvědomit své předsudky vůči cizincům a přemýšlet o tom, jak se může stát cizinec přítelem

---

42.1 Pro učitele

Biblický text: Rút 1, (Gn 18,1–15; Dt 10,19; Lv 19,10)

42.1.1 Výkladové poznámky

- **Kniha Rút** se četla při letních, dožínkových slavnostech. Při těch se bujaře slavilo, pil se alkohol a prováděly magické rituály. Kniha Rút připomínala slavícím, že ani v době oslav úrody nemají zapomínat na skutky milosrdenství, péče o opuštěné, zbědované a nuzné. V době úrody si měli připomenout, že i Dům chleba — Betlém, neměl vždy bohatou úrodu. Že potřebujeme Boží vedení. Že je Bůh věrný a vede nás tam, kde chléb je, i když je to někdy cesta tvrdá a plná ztrát.
- **Odchod Elímelekovy rodiny z Betléma** v době neúrody mohli Izraelci chápat jako odpadnutí od společenství a pohrdnutí dědičným dílem země. Neznamená to však nutně, že se zřekli víry v Hospodina. Rút při svém vyznání velmi dobře ví, k jakému Bohu se hlásí. V Moábu se na Elímelekovu rodinu zase mohli dívat jako na přivandrovalce.
- **Jako host (1,1):** rodina Elímelekova se stává utečeneckou — s právy hostovskými, tj. menšími, než měli moábští domorodci. Podobně mají dnes lidé bez zdejšího státního občanství obtížnější přístup k tomu, co je běžné pro nás. Přesto stojí Elímelekova rodina

o to žít v Moábu. Nemusíme v moábské zemi hned vidět jen sídlo ideologických nepřátel.

- **Úděl vdovy:** žena spoléhala na muže, to on ji měl zabezpečit a ochránit. Když se Noemi i Rút staly vdovami, nemohly počítat s takovou mužskou ochranou a základním zabezpečením. Mohly pouze doufat, že se jich někdo ujme, tj. že najdou zastání v izraelském společenství u těch, kdo se budou řídit Hospodinovými přikázáními. Navíc zůstaly bez potomků — tedy bez naděje na „mesiášskou“ budoucnost vyvoleného lidu. Tohle všechno se promítá do změny jména z Noemi na Mara (Rt 1,20 — jména vysvětlena v textu).
- **Třikrát Noemi opakuje: Obraťte se zpět (Rt 1,7. 11. 15).** Její naléhání není zdůvodněno tím, že jsou Orpa a Rút cizinky, ale především tím, že je s ní nečeká žádná budoucnost. Ona je vdova, čeká ji už jen hořký úděl, byť ve vlastním lidu, kdežto její ovdovělé snachy se mohou znova vdát, a tak si pojistit budoucnost šťastnou, „sladkou“.

Přesto Rút trvá na tom, že půjde s Noemi. Půjdu **tvou** cestou, do **tvého** domova, ke **tvému** lidu, ke **tvému** Bohu, až do **tvé** smrti (Rt 1,16n). Ač pohanka, projevuje rysy abrahamovské odvahy víry k cestě do nevyšlapané nezajištěnosti.

- **Pro příběh jsou důležitá jména postav.** Ta nám již předem naznačují jejich osud: Betlém — Dům chleba; Elimelech — Bůh je můj král; Noemi — líbezná, utěšená; Machlon — slabý, churavý; Kiljon — dohasínající, nemocný; Orpa — odvracející se; Rút — přítelkyně, cizinka; Mara — hořká; Bóaz — ochotně horlivý; Obéd — služebník Boží.

42.1.2 Úskalí

- Rút svým rozhodnutím opustit Moáb porušuje věrnost své vlasti a svým bohům. Jistě se svým způsobem provinila již tím, že si vzala Izraelce. Z pohledu svého lidu nejedná správně.
- Vedle jejího soucitu s Noemi by nemělo zaniknout její rozhodnutí pro víru. Noemi nějak nakazila Rút důvěrou i zvědavostí. Rút, ač pohanka, věří, i když se sama Noemi stává zatrpklou a hořkou. Rútino rozhodnutí je riskantní, je to pro ni cesta do neznáma. Jde ale po této cestě statečně a duchapřítomně.

42.1.3 Odkazy

Vries, Tinie de: *Tím vše začíná.* Amsterdam: Nederlandsche Zondagsschool Vereeniging, 1989.

Odkazy na starší katechetické přípravky, pracovní listy, obrázky a další materiály najdete na adrese http://goo.gl/Fl9BfD, pod číslem úlohy (42).

42.2 Pro děti

42.2.1 Předškolní děti

Jak se ti líbilo první den ve školce? Jaký to byl pocit být na místě, kde jsi to neznal? Našel jsi tam kamarády?

Převyprávění s písničkou — viz Tinie de Vries, Tím vše začíná, str. 76nn. Motivace u de Vries pracuje s motivem hladu, neúrody. Pokud se zaměříte na stěhování a pobyt v cizím/novém prostředí, využijte výše naznačené otázky.

42.2.2 Mladší školní děti

Na velkém papíru je namalovaný domeček a napsáno slovo domov. Povídáme si o tom, co pro nás znamená domov (je to místo, kde se cítíme bezpečně, kde máme rodiče, sourozence, rodinu, naše kamarády).

Kdybychom museli tento domov opustit, co bychom si s sebou zabalili do kufru? Co si mohu a co nemohu vzít s sebou?

V dnešním vyprávění bude řeč o několika lidech, kteří se museli přestěhovat, sbalit si kufry a odejít ze svého domova pryč. (Můžete si zkusit zapamatovat, kdo všechno se v dnešním příběhu stěhoval.)

(Kurzivou uvedený text můžete využít pro rozhovor s dětmi, nemusíte použít všechno.)

„Co budeme dělat, Elímelechu? Celý den jsem chodila po obchodech a zkoušela koupit obilí, ale nikde jsem ho nesehnala. Co si počneme, naši chlapci přece potřebují jíst!“ Noemi se dívala tázavě na svého muže. „Nedá se nic dělat, takhle to dál nejde. Sbalíme si kufry a půjdeme jinam,“odpověděl Elímelech rozhodně. Bída a hlad byly v Izraeli den ode dne horší. Obchody byly jako vymetené, nedalo se sehnat skoro nic k jídlu a to málo, co se ještě koupit dalo, bylo každým dnem dražší. Noemi nevěděla, co pro svou rodinu uvařit. Jenže její dva synové Machlon a Kiljon měli hlad. „Kde je Bůh?“ Ptala se. „Opustil nás?“

Ne. Bůh je věrný a stará se o nás. Jenže to neznamená, že bychom někdy nemuseli hledat cestu ven třeba z hladu nebo z nesnází. Bůh dodržuje to, co slíbí. Je s námi, i když se nám nedaří dobře a vede nás, abychom našli cestu z nesnází. Někdy nás třeba může vést z domova, kde je hlad do jiné země.

Elímelech přemýšlel co dělat a nakonec se rozhodl svou rodinu vyvést z Izraele. Když doma není co jíst, nic jiného člověku nezbývá, než se přestěhovat někam jinam, kde je jídla víc. „V sousední zemi, v Moábu je jídla dost,“ řekl Elímelech Noemi. „Tam půjdeme a budeme se

mít zase dobře.“ A tak se celá rodina začala chystat na cestu. Malí Machlon a Kiljon si museli taky zabalit ranečky, každý si mohl vzít jenom to, co unesl. A tak se vypravili a opustili Betlém, svůj domov, který měli rádi. Cesta do Moábu byla pro chlapce dlouhá, ale nakonec tam celá rodina došla v pořádku. Tatínek Elímelech našel bydlení a práci a všem se zase vedlo dobře. Byli šťastní. Alespoň nějakou dobu.

Uběhlo deset let. Z Machlona a Kiljona se stali dospělí muži. Ale jejich tatínek Elímelech onemocněl. Žádný lékař nevěděl, co mu chybí a jak mu pomoci. Elímelech nakonec umřel. Noemi byla velmi smutná a usedavě plakala. Zůstala se svými syny sama. Naštěstí byli ale již dospělí, a tak se o ni mohli postarat. Nezůstala úplně sama, měla své syny, a tak si navzájem dodávali odvahy. Měli se navzájem rádi a oba synové se o svou maminku Noemi pěkně starali. A život šel dál.

Po nějaké době si Machlon i Kiljon našli nevěsty a oženili se. Machlon si vzal za ženu Rút a Kiljón Orpu. Jejich maminka Noemi měla radost. Měla kolem sebe zase větší rodinu. Těšila se na vnoučata, na to, že bude babičkou. Myslela si: „Bůh je přece dobrý,“ a byla vděčná.

Když je nám dobře, je dobré si to uvědomit a každý den Pánu Bohu za něco poděkovat. Máme toho tolik, za co můžeme děkovat. Máme dost jídla, dost oblečení, máme hračky, kamarády. Za co jste Pánu Bohu vděční vy? A umíte mu za to poděkovat? Můžeme to spolu zkusit. Každý řekne jednu věc, za kterou je vděčný, která mu dělá radost, a spolu poděkujeme Pánu Bohu.

A tak Noemina rodina žila dál a vedla dobrý život. A tu bylo najednou všechno jinak. Nejdřív zemřel Noemi jeden syn a zanedlouho i druhý. Noemi zůstala sama se svými snachami Rút a Orpou. Tři ženy, tři vdovy, zůstaly úplně samy. Ani jedna neměla děti. Noemi zemřel muž a pak oba synové. Rút a Orpa se staly vdovami dřív, než vůbec měly děti. Pro ženy v čase starého Izraele byl život bez muže velmi těžký. Dřív to bylo tak, že se o rodinu starali muži. Oni vydělávali peníze a ženy se staraly o domácnost. Jenže když teď v Noemině rodině nebyl žádný muž, neměly ani Noemi ani Rút ani Orpa žádné peníze.

Někdy je v životě všechno jinak, než si naplánujeme. Může se stát, že někdo z rodiny onemocní. Někdy nedostaneme to, co bychom si přáli. Někdy se spolu hádáme, se sourozenci nebo s kamarády. To všechno jsme neplánovali a nepřejeme si to, a ono se to stejně někdy děje. A přesto všechno je Bůh s námi. I když jsme smutní a něco nás bolí. Ví, jak nám je, jak se cítíme. Bůh sice nezpůsobí, abychom dostali hračky, které chceme, nebo dobrou známku ve škole, když se neučíme. Může nám ale splnit přání duchovní. Může pomoci naší duši a srdci. Bůh je věrný, je s námi, ať se děje, co se děje. Má nás rád a má o nás starost. A my mu můžeme důvěřovat. V modlitbě ho prosit o pomoc a on nám pomůže, třeba jinak, než jsme čekali, ale pomůže.

Noemi všechny události hodně zasáhly, byla smutná a zoufalá. Říkala si: „Co si teď počnu? Co mám teď dělat? Kdysi jsem se mohla v těžkých chvílích radit se svým mužem. Teď jsem zůstala bez muže, bez synů. Jak se postarám o svou rodinu?“ A protože se modlila a tyto své myšlenky svěřila Bohu, zrodil se v její mysli plán. Noemi se rozhodla. Hned zavolala Rút a Orpu. „Mé milé zlaté, rozhodla jsem se, že půjdu zpátky domů, do mé staré vlasti, do Izraele, do Betléma. Tam jistě najdu dostatek jídla. Bůh nás zavedl sem a teď mě volá zase zpátky. Náš Bůh je milostivý, on se vždycky staral o náš lid a pomáhal nám. Snad mi pomůže i tentokrát.“

Rút i Orpa měly Noemi rády. A tak jí hned odpověděly: „Noemi, víš ty co, my půjdeme s tebou.“ Ale Noemi jim řekla: „Mé milé zlaté, to je od vás moc hezké, ale Izrael je má vlast a ne vaše. Radím vám, abyste šly zpátky ke svým rodinám. Ty se o vás postarají. Já se o vás postarat nemůžu.“ Když tohle slyšela Orpa, rozplakala se. Bylo jí smutno, že se musí s Noemi rozloučit. Padly si s Noemi kolem krku a daly si pusu na rozloučenou. Věděly, že se pravděpodobně už nikdy neuvidí a loučení bylo pro ně obě těžké. Orpa se pak podívala na Rút. Ta ale zavrtěla hlavou. „Ne, já zůstanu s Noemi. Zůstanu s tebou Noemi, nenechám tě jít takovou dálku samotnou,“ řekla Rút Noemi.

A tak se vypravila Orpa zpátky ke své rodině. Ale Rút zůstala s Noemi.

„Jsi si opravdu jistá?“ zeptala se jí Noemi.

„Ano. Kam půjdeš, tam půjdu i já. Chci patřit k tvému národu, chci patřit do tvé rodiny a věřit tvému Bohu.“ řekla jí na to Rút.

A tak se obě ženy daly na cestu.

Být věrný to znamená neopouštět přítele, když se dostane do úzkých, do problémů. Když je život těžký. Tak jako zůstala Rút s Noemi a neopustila ji, tak je Bůh věrný k nám lidem a také nás neopouští. I když náš život není vždycky lehký.

A tak se můžeme zamyslet i my nad sebou. Umíme být věrní? Co to znamená pro nás? Umíme být věrní v přátelství? A svěřujeme Bohu i to, co je pro nás těžké? Být věrný Bohu znamená, že mu svěřujeme nejen to, za co jsme vděční, ale i to, co nás trápí. Bůh je nám věrný, i když se někdy trápíme, a tak ho můžeme vyhledat i v těžkých chvílích. To znamená věrnost Pánu Bohu.

A tak šly Rút a Noemi do Betléma, kde byla Noemi kdysi doma. A co se stalo tam, jak to s Noemi a Rút dopadne, to si povíme příště.

(Po vyprávění můžeme navázat na obrázek kufru. Někdy musí děti opustit svůj domov a přijdou i k nám do Čech, kde nikoho neznají, neumí česky a nemají tady své hračky ani

kamarády. Jak bychom jim mohli pomoct?)

42.2.3 Starší školní děti

- Na velkém papíru je napsáno slovo cizinec — co nás napadne jako první? Papír schováme a dáme na stůl druhý. Na tom je napsáno slovo přítel. Co nás napadá za vlastnosti, asociace k tomuto slovu? Pak můžeme porovnat oba papíry a povídat si o tom, jestli se mohou ta slova setkat. Může být i cizinec náš přítel?
- — Práce s obrázky (např. Vinetou a Old Shatterhand): znáte jiné přátele, kteří se teprve museli poznat a dobře seznámit, aby se mohli stát přáteli?

Zde můžete vyprávět nebo pro znalou skupinu opakovat místo vyprávění pomocí jmen:

Když potkáme cizince a navzájem se představíme, přijdou nám někdy jejich jména známá a někdy zase velmi exotická. Jiná než naše. I v neznámých jménech se ale skrývají významy. Vzpomněli byste si třeba na postavy z filmů, pohádek, na někoho, kdo se jmenoval podle toho, co uměl, jaký byl? (Old Shatterhand — „Drtící ruka“ a počáteční „Old“ znamená zkušený, opak „greenhorna“ — zelenáče; Pipi Dlouhá punčocha; Mauglí — žabáček atd.)

Uslyšíte/znáte příběh o Noemi a její rodině. Každé jméno v tomto příběhu něco znamená. Dokázali byste přiřadit jména k jejich významu?

(Děti přiřazují během vyprávění ke jménům významy, nebo pomocí jmen samy příběh vyprávějí. I neznalí mohou konstruovat příběh a pak ho srovnat s biblickým podáním.)

Jak by ses chtěl jmenovat ty indiánským jménem? (Příklady z Cimrmana pro zasmání: **Skákalpřezoheňažsipropálilmokasíny**, **Tančilajakoblázenaždobíléhorána**, **Neradasemyje**, **Hladilasvištěprotisrsti**, **Tetusisnemělrozhněvat**, **Vydloublastrýcioko**.) Tak byste se ale asi jmenovat nechtěli. Přemýšlejte nad jménem, které by vás charakterizovalo a mohli jste na něj být hrdí. Jméno si napište do svého oválku/bubliny (pracovní list viz http://goo.gl/Fl9BfD). Nemusíte nám ho prozradit. Ale kdo chce, může.

42.2.4 Přesah

- **Další otázky k rozhovoru:** Měl jsi již někdy opravdový hlad? Zažil jsi už stěhování? Znáš lidi, kteří museli utéct ze svého domova?
- **Sbalím si kufr (hra):** První řekne „Když pojedu do ciziny sbalím si kufr a do něj dám…“ Každý hráč přidá do kufru jednu věc, před tím musí ale zopakovat postupně, co všechno v kufru už je. Vztah k tématu: Noemi musela opustit Betlém, když v něm byl hlad a musela sbalit na cestu to nejnutnější pro svou rodinu.

- **Uprchlíci (akce):** Vyprávět jiný příběh uprchlíků, kteří dnes utíkají do Evropy před hladem nebo válkou, před ohrožením na životě. Společně přemýšlet, jak jim pomoci. Co potřebují? Co potřebuje nový spolužák, který přijde do vaší třídy a je původem z jiné země? Přemýšlet, jak se asi cítila Rút, když poprvé přišla do Betléma. Jak se cítila Noemi v Moábu, jak se tam cítili její synové. Vztah k tématu: Noemi a její rodina byli uprchlíci v Moábu, byli tam cizinci. Byli vděčni za každou pomoc.
- **Nápady na společné tvoření:** Namalovat nebo slepit z papíru kufr. Na něj nebo do něj napsat: „Bůh jde se mnou“ nebo „Bůh je věrný“. Vztah k tématu: Bůh byl s Noemi po celý čas a na všech místech, kam došla.

42.3 Liturgie

42.3.1 Píseň

Nám pomoz, Pane milý (BTS 36 [na úvod]); **Prosba** (BTS 34); **Pán Bůh je síla má** (BTS 42 [na závěr]); **Mír na zemi daruj nám** (BTS 38)

42.3.2 Okénko do bohoslužeb

V bohoslužbách můžete využít motivaci pro předškolní nebo mladší školní obrázek kufru nebo domu. Využijte obě lekce Rút pro závěrečnou bohoslužbu a/nebo sborový den na konec školního roku — pokud to jde (přenosný mikrofon, malý prostor), můžete během kázání putovat s dětmi po kostele podle toho, kam zrovna Noemi a Rut jdou (zastavení na křižovatkách jejich života, ukazujeme symboly pro dané situace — prázdný talíř, kufr, černý závoj, kufr, klasy, plný talíř, bílý závoj atd.), odpoledne využijte činnosti související s tématem jako úkoly, které mají děti postupně plnit či tvořit (sbírání klásků na čas, mlácení obilí, třídění od plev, poznávání různých obilnin, pečení chleba, kvíz k tématu pro starší nebo rovnání obrázků pro mladší, atd. — viz i druhá úloha o Rút.)

42.3.3 Biblický verš k zapamatování

Milujte tedy hosta, neboť jste byli hosty v egyptské zemi. (Dt 10,19)

42.3.4 Rituál

Pán Bůh je síla má.

42.3.5 Modlitba

Pane, když máme hlad, ty se o nás staráš. Dáváš nám to, co k životu potřebujeme a my ti za to děkujeme. Prosíme, otevírej naše oči a srdce, abychom viděli, když mají hlad a bídu druzí lidé. Nauč nás pomáhat jim. Prosíme, nasyť všechny lidi, tak aby nikdo neměl hlad. Amen.

Modlitba Páně

Odkaz na pracovní list

15 Rút

39 Rút

39 Růt - st

Cílová skupina

Předškolní

Školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami I (Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút)

Biblický odkaz (kat)

Rút 1